

St. St. Blicher, Snekløkken (1826); Ludvig Holstein, Vintergæk (22); K. L. Kristensen, Vintergæk (34); Olaf Gynt, Vintergækker på den fynske Muld og Til Frøken Vintergæk (28); Emil Larsen, Hvide Klokker (35); Hulda Lütken, Vintergæk (36); Henri Nathansen, Gækkebrev (37); Holger Rasmussen, En Vintergæk (37); Soya (39); Hans Storm, Vintergækker (40).

LITTERATUR: (1) 556b 20; (2) 616 68f; (3) 23b 32; (4) 462 192; (5) 433t 193; (6) 844 20/2 1949; (7) 979 53; (8) 730b 22; (9) 730d 73; (10) 730c 23; (11) 65 30/3 1965; (12) 665k; (13) 802 31; (14) 417 nr. 17, 1876, 270; (5) 307d 21f,131; (16) 664 68; (17) 789g 62; (18) 761 36; (19) 332b 160; (20) 283b 64; (21) 417 1913,359; (22) 397c 34f; (23) 380 31/3 1925; (24) 64 14/2 1948; (25) 982 19; (26) 566h 12; (27) 417 1924,539; (28) 316f 243 jf. 106f; (29) 395c 58f; (30) 433k 14; (31) 380 nr. 15,1960; (32) 561e 21; (33) 361d 16 jf. 18; (34) 490f 46f; (35) 526b 45; (36) 566f 20; (37) 633 89; (38) 746 38f; (39) 851 16; (40) 863b 51.

Dorothealilje, *Leucojum vernum*

blomstrer omtrent samtidig med Vintergækken, fra hvilken den let kendes ved at have seks lige lange blomsterblade, hver med en grøn spids.

Omtales i 1600-t som voksende i landsby- og købstadhave og er også nu en almindelig stauede. Mange steder forvildet fra haver, således på Skjoldenæsholms ruin, ved Mariager og Maribo, hvor Birgittiner-nonnerne synes at have holdt særlig meget af denne blomst (1) – og talrig i Bregninggårds skov VJylland (2), hvor pigerne om foråret plukker den til stuepynt (3).

Dorothealiljen o. 1700ff har flere navne fælles med vintergæk; *Sankt Dorothea-lilje* 1546–1774, *dorthelilje* o. 1700ff. Lolland, Bornholm, *thealilje* Kgs. Lyngby – helgenindens kalenderdag er 6/2, hos os blomstrer planten dog tidligst sidst i februar (4), »opkaldt efter dronning Dorothea, gift (1445) med Kristoffer af Bayern« (Sorø; 5), sml. nedenfor. *Februarlilje* 1546–1802, *hvid tidløs* 1546–1648, *vinterlilje* 1622, *hvid påskelilje* 1647–1774, *blideslilje* 1648, o. 1700, 1802, af blidemåned = februar, *februarviol* 1770 og *sneblomst* 1770–1848, *februarblomst* 1774, *nøgne jomfruer* 1802 og *snelilje* 1802–43, *kyndelmisse-lilje* og *martsblomst* 1820, *snekløkke* 1834ff, Sønderjylland, *hvidblomme*, *vår-hvidblomme* 1837ff, *stor vintergæk* 1843, *vinterviol* 1869, *knopblomst* 1897 den klokkeformede blomst er

tilsyneladende kun halvt udfoldet; *klosterlilje* 1905 ofte dyrket ved klostre, *gækkelilje*, *-pæon* VFyn, *dobbelt gæk* Maribo, *fløjlsblomst* Bornholm (6).

LITTERATUR: (1) 697 1648,7; 540 46; 495 13,542f; (2) 94 43,1935,75; (3) 634 12249; (4) jf. 228e 3,160; (5) 161 1906/23: 362; (6) 689 1,846f.

LÆGEMIDLER

Henrik Smid 1546ff: knuste løg til stikpille, som vædet med honning anbringes i anus for at »ud-drive det forsamlende vand« og »af livet det levrede blod«; knuste løg som omslag på barselskvinders hævede bryst og på brandsår.

Simon Paulli 1648 regner Dorothealiljen for kun at være en prydpilante.

Dorothealiljens løg og top indgik i et dekokt, hvormed klog mand i Nr. Lyndelse ved Odense badede en patients dårlige ben – hvilket 1872 bragte ham for retten, som dog frifandt ham.

LITTERATUR: 466b 191f efter 363 13/9 1872.

LEGENDER

En legende svarende til den under vintergæk nævnte beretter, at St. Dorothea lovede at sende blomster fra himlens urtegård til jorden. Men hun døde midt i vinteren, og hendes venner tvivlede på, at hun kunne holde løftet, for der var ingen blomster, der kunne gro på den årstid. Da kom en Guds engel med den hvide blomst på en grøn stængel (1).

På Sjælland er optegnet: da den hellige Dorothea led martyrdøden, kom en engel fra himlen med disse blomster i en kurv; derfor skyder de så tidligt op af jorden, at de kan blomstre på hendes dag 6/2 (2).

LITTERATUR: (1) 280 13/3 1927; (2) 488g 2,200 jf. 208f.

PROSA OG POESI

Dorothealiljer, spæde frøkner, som kommer op i bede midt i sneen og står med kolde fødder *Johannes V. Jensen* (1). Her i solkrogen ... har dorothealiljerne løftet deres hvide, grøntudtunge krinoliner til en fortryllende dans med lyset og blæsten *Valdemar Rørdam* (2).

Min højt elskede dorothealilje, der kommer stille som en hvidklædt engel i stivet skørt med grøntbroderet bort og åbner paradiset forårsport *Valdemar Rørdam* (3).

LITTERATUR: (1) 433t 193;(2) 789v 14; (3) 789x 37.